

Súd: Krajský súd Trenčín
Spisová značka: 19Co/40/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 3816200631
Dátum vydania rozhodnutia: 18. 12. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Beáta Čupková
ECLI: ECLI:SK:KSTN:2019:3816200631.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trenčíne v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Beáty Čupkovej a sudcov JUDr. Viery Škultétyovej a JUDr. Radoslava Svitanu, PhD. v spore žalobkyne O.X., nar. XX.X.XXXX, bytom D.-N., W. XXX/X, zastúpenej M.. B. N., advokátom so sídlom v N., W. X, proti žalovanému A., Z., so sídlom v N., A. XX, IČO XX XXX XXX, o určenie neplatnosti úverových zmlúv a rozhodcovských zmlúv, na odvolanie žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Prievidza č. k. 10C/12/2016-139 zo dňa 11.12.2018, takto

rozhodol:

Rozsudok súdu prvej inštancie **p o t v r d z u j e .**

Žalobkyni náhradu trov odvolacieho konania **n e p r i z n á v a .**

o d ô v o d n e n i e :

1.1 Okresný súd Prievidza napadnutým rozsudkom vo výroku I. určil, že Zmluva o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXX zo dňa 5.11.2013 je neplatná v časti, v ktorej medzi zmluvnými stranami bol dojednaný zmluvný úrok vo výške 39,15 % ročne - sumou 626,40 eur a administratívne náklady v sume 773,60 eur a RPMN vo výške 87,50 % ročne. Vo výroku II. určil, že Zmluva o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXX zo dňa 24.1.2014 je neplatná v časti, v ktorej medzi zmluvnými stranami bol dojednaný zmluvný úrok vo výške 39,15 % ročne - sumou 114,19 eur a administratívne náklady v sume 155,81 eur a RPMN vo výške 98,60 % ročne. Vo výroku III. určil, že Rozhodcovská zmluva zo dňa 5.11.2013 a Rozhodcovská zmluva zo dňa 24.1.2014 uzavreté medzi zmluvnými stranami sú ako neprijateľné neplatné. Vo výroku IV. priznal žalobkyni nárok na náhradu trov konania vo výške 100 %, ktoré je povinná zaplatiť mu žalovaná s tým, že o výške tejto náhrady rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

1.2 Súd prvej inštancie zdôvodnil rozhodnutie skutkovým zistením, že dňa 5.11.2013 strany sporu uzavreli zmluvu o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXX, predmetom ktorej bolo poskytnutie peňažných prostriedkov žalovanej v sume 1.600,- eur, ktoré sa zaviazala splácať v mesačných splátkach po 250,- eur po dobu 12 mesiacov. Zmluvný úrok predstavoval 39,15 % ročne, RPMN 87,50 %, odplata za poskytnutie úveru 1 400,- eur, z toho administratívny poplatok 773,60 eur a zmluvný úrok 626,40 eur. Na splatenie úveru žalovaná poukázala sumu 1 090,- eur. Zmluvné strany súčasne dňa 5.11.2013 uzavreli rozhodcovskú zmluvu a dohodu o plnení v splátkach, v ktorej bola RPMN určená vo výške 261,44 %. Dňa 24.1.2014 strany sporu uzavreli zmluvu o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXX, predmetom ktorej bolo poskytnutie peňažných prostriedkov žalovanej v sume 350,- eur, ktoré sa zaviazala splácať v mesačných splátkach po 62,- eur po dobu 10 mesiacov. Zmluvný úrok predstavoval 39,15 % ročne, RPMN 98,60 %, odplata za poskytnutie úveru 270,- eur, z toho administratívny poplatok 155,81 eur a zmluvný úrok 114,19 eur. Zmluvné strany súčasne dňa 24.1.2014 uzavreli rozhodcovskú zmluvu a dohodu o plnení v splátkach, v ktorej bola RPMN určená vo výške 290,51 %. Dňa 16.6.2016 bol Stálym rozhodcovským

súdom zriadeným pri Asociácii pre arbitráž so sídlom v Bratislave vynesený rozhodcovský rozsudok sp. zn. SRSAspA01302/16, ktorým bola žalobkyňa zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXX uzavretej dňa 24.1.2014 uložená povinnosť zaplatiť žalovanému sumu 198,- eur, úrok v sume 219,60 eur, úrok z omeškania v sume 15,87 eur, poplatok v sume 155,81 eur, úrok vo výške 39,15 % ročne zo sumy 198,- eur od 19.1.2016 do zaplatenia, úrok z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 198,- eur od 19.1.2016 do zaplatenia, zmluvnú pokutu v sume 33,- eur, trovy mediačného konania v sume 167,53 eur, poplatok za upomienku v sume 10,- eur a trovy rozhodcovského konania v sume 192,07 eur v mesačných splátkach po 100,- eur.

1.3 Kým pôvodne sa žalobkyňa žalobou domáhala určenia bezúročnosti a bezpoplatkovosti vyššie uvedených spotrebiteľských úverov, na pojednávaní pred súdom prvej inštancie dňa 6.9.2018 zmenila žalobu tak, že sa domáhala určenia neplatnosti oboch zmlúv o spotrebiteľskom úvere v časti, v ktorej bol dojednaný zmluvný úrok, administratívne náklady a RPMN, ako aj určenia neplatnosti oboch rozhodcovských zmlúv z dôvodu ich neprijateľnosti. Súd prvej inštancie uznesením č.k. 10C/12/2016-116 zo dňa 24.9.2018 zmenu žaloby podľa § 142 ods. 1, ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) pripustil.

1.4 Na právny vzťah zmluvných strán z oboch zmlúv súd prvej inštancie aplikoval ustanovenia zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov, konkrétne § 1 ods. 1, ods. 2, § 2 písm. d), g), h), i), j), l) citovaného zákona, ako aj ustanovenia § 3 ods. 1, § 39, § 41, § 53 ods. 1, 2, 3, 5 Občianskeho zákonníka. Odkázal pritom aj na smernicu Rady č. 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, ktorá bola podľa čl. II zákona č. 150/2004 Z. z. prebratá do slovenského právneho poriadku a na rozsudok Európskeho súdneho dvora z 27.06.2000 v spojených prípadoch C-240/98, C-241/98, C-242/98, C-243/98 a C-244/98.

1.5 Súd prvej inštancie dojednanie administratívneho poplatku v sume 773,60 eur z poskytnutého úveru v sume 1 600,- eur z úverovej zmluvy zo dňa 5.11.2013, ktorý predstavuje viac ako 48 % z hodnoty úverovej istiny, považoval za neplatné podľa § 39, § 41 a § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka pre rozpor s dobrými mravmi. Aj dojednanie administratívneho poplatku v sume 155,81 eur z poskytnutého úveru v sume 350,- eur z úverovej zmluvy zo dňa 24.1.2014, ktorý predstavuje viac ako 44 % z hodnoty úverovej istiny, považoval za neplatné podľa tých istých ustanovení pre rozpor s dobrými mravmi. Celkové náklady žalobkyne súd považoval za úžeru, ktorá nemôže požívať právnu ochranu (keďže definícia úžery bola do ustanovenia § 39a Občianskeho zákonníka vložená s účinnosťou od 1.6.2014, toto ustanovenie bolo na prejednávanej vec neaplikovateľné; súd prvej inštancie však rozpor s dobrými mravmi posudzoval podľa § 39 Občianskeho zákonníka). Žiadať od dlžníka, ktorým je spotrebiteľ, náklady spojené s úverom dosahujúce viac ako 48 % resp. 44 % výšky poskytnutého úveru, hodnotil súd prvej inštancie ako nekalú obchodnú prax, ktorá je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku.

1.6 Rovnako dojednanie zmluvných úrokov vo výške 39,15 % ročne (v sume 626,40 eur v úverovej zmluve zo dňa 5.11.2013 a v sume 114,19 eur v úverovej zmluve zo dňa 24.1.2014) považoval súd prvej inštancie za neplatné podľa § 39, § 41 a § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Zmluvné úroky vo výške 39,15 % ročne sú neadekvátne k výške úverov a predstavujú viac ako tretinu z ich hodnoty, čo predstavuje plnenie v rozpore s dobrými mravmi. Zo štatistických údajov Národnej banky Slovenska súd prvej inštancie zistil, že priemerná úroková miera zo spotrebiteľských úverov pre kategóriu "domácnosti" so splatnosťou do 1 roka v mesiaci november 2013 (keď bola so žalobkyňou uzavretá zmluva o poskytnutí spotrebiteľského úveru zo dňa 5.11.2013) predstavovala 9,97 % ročne a v mesiaci január 2014 (keď bola uzavretá zmluva o poskytnutí spotrebiteľského úveru zo dňa 24.1.2014) predstavovala 11,61 % ročne. Dojednané zmluvné úroky teda viac ako o 200 % prevyšujú priemernú úrokovú mieru zo spotrebiteľských úverov pre kategóriu "domácnosti". Takto dohodnuté náklady a úroky, k zaplateniu ktorých sa žalobkyňa zaviazala, vykazujú znaky úžery. Totožný právny názor zaujal súd prvej inštancie aj vo vzťahu k určaniu RPMN vo výške 87,50 % resp. 98,60 %. Zo štatistických údajov NBS za roky 2013 a 2014 bolo zistené, že v novembri 2013 RPMN pri úveroch splatných do 1 roka predstavovala 15,75 % a v januári 2014 bola 15,76 %. V úverových zmluvách uzavretých so žalobkyňou bola RPMN určená v rozpore s dobrými mravmi a je podľa § 39 Občianskeho zákonníka neplatným dojednaním.

1.7 Totožný právny názor zaujal súd prvej inštancie aj vo vzťahu k RPMN vo výške 87,50 % v úverovej zmluve zo dňa 5.11.2013 a vo výške 98,60 % v úverovej zmluve zo dňa 24.1.2014, keď zo štatistických údajov NBS zistil, že pri úveroch splatných do 1 roka RPMN v novembri 2013

predstavovala 15,75 % a v januári 2014 predstavovala 15,76 %. Dôvod neplatnosti úverových zmlúv v časti určenia RPMN súd videl aj v tom, že v úverových zmluvách nebola RPMN jednoznačne určená tak, aby žalobkyňa nemala žiadne dôvodné pochybnosti o jej skutočnej výške. V úverových zmluvách bola RPMN určená v inej výške (nižšej) než v dohodách o plnení v splátkach, v ktorých bola určená v hodnote niekoľkonásobne prevyšujúcej jej hodnotu uvedenú v zmluvách o úvere. Týmto spôsobom žalovaný znemožnil žalobkyni ako spotrebiteľke získať objektívne informácie o podmienkach zmluvného vzťahu, do ktorého vstupovala. Preto súd prvej inštancie uzavrel, že RPMN nebola určená v súlade s § 19 zákona č. 129/2010 Z. z., a preto jej určenie považoval za neplatné podľa § 39 Občianskeho zákonníka pre rozpor so zákonom.

1.8 K rozhodcovským zmluvám súd prvej inštancie uviedol, že v ich obsahu vzhladol nekalú podmienku. V danom prípade bola voľba rozhodcovského súdu a osoby rozhodcu uskutočnená jednostranne, pretože samotné ustanovenie rozhodcovského súdu na predtlačenom formulári predchádzalo poskytnutiu finančných prostriedkov a uzatvoreniu zmluvy. Jednostrannosť a nekalosť tohto zmluvného dojednania súd videl v tom, že faktickým subjektom, ktorý definuje, kto bude riešiť spor zo spotrebiteľskej zmluvy, je v tomto prípade veriteľ, čiže žalovaný, pretože tento zostavil znenie rozhodcovskej zmluvy vo vopred pripravenej formulárovej zmluve. Na základe tejto rozhodcovskej zmluvy spotrebiteľ ešte pred vznikom akéhokoľvek sporu stráca právo brániť sa voči takýmto nárokom na riadnom súde v mieste svojho bydliska. Ak rozhodcovská zmluva dáva na výber medzi štátnym a rozhodcovským súdom, ale pre prípad vyvolania rozhodcovského konania dodávateľom (ako to bolo v tomto prípade) sa musí spotrebiteľ podrobiť rozhodcovskému konaniu, nie je možné dodávateľovi poskytnúť súdnu ochranu, a to ani v rámci exekúcie, ak je exekučným titulom rozhodcovský rozsudok a oprávneným je dodávateľ. Rozhodcovské zmluvy považoval súd za nekalé z pohľadu ustanovení § 53, 54 Občianskeho zákonníka ako aj z pohľadu smernice 93/13/EHS a zároveň uviedol, že sú v rozpore s ustanoveniami § 6 ods. 1, § 8 a § 9 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní, a teda sú neplatné.

2.1 Proti tomuto rozsudku podal včas odvolanie v celom rozsahu žalovaný a navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobu v celom rozsahu zamietne. Odvolanie zdôvodnil ustanoveniami § 365 ods. 1 písm. f), h) CSP. Žalovaný je toho názoru, že žalobkyňa nepreukázala naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmlúv. Ustanovenie § 137 písm. c) CSP pripúšťa určovacie žaloby len vo vzťahu k právam a ustanovenie § 137 písm. d) CSP vo vzťahu k právnym skutočnostiam len v prípade, ak to predpokladá osobitný predpis. Zmluvy a iné právne úkony, ich existencia, platnosť či neplatnosť sú právnymi skutočnosťami v zmysle § 2 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Vychádzajúc zo znenia § 137 písm. d) CSP v zásade nie sú prípustné určovacie žaloby o určenie právnej skutočnosti s výnimkou, ak to vyplýva z osobitného predpisu.

2.2 Ďalej žalovaný uviedol, že zákon v čase uzatvorenia oboch zmlúv o úvere nestanovil maximálnu prípustnú výšku odplaty. Ak záväzkový vzťah vznikol pred 1. júnom 2014, odplata za poskytnutie peňažných prostriedkov spotrebiteľovi sa riadi podľa predpisov účinných do 31. mája 2014, teda obmedzenie výšky odplaty sa tu nebude aplikovať. Regulácia odplaty sa riadi § 53 ods. 6 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého ak predmetom spotrebiteľskej zmluvy je poskytnutie peňažných prostriedkov, nesmie odplata podstatne prevyšovať odplatu obvykle požadovanú na finančnom trhu za spotrebiteľské úvery v obdobných prípadoch. Pri posudzovaní obdobnosti prípadov sa prihliada najmä na finančnú situáciu spotrebiteľa, spôsob a mieru zabezpečenia jeho záväzku, objem poskytnutia peňažných prostriedkov a lehotu splatnosti. Žalovaný poukázal na to, že u nebankových subjektov nemožno obvyklú výšku úroku odvodzovať od výšky úroku požadovaného bankami. Príslušný poplatok v čase uzatvorenia oboch zmlúv o úvere dlžníkovi vyhovoval, keďže nič voči jeho výške nenamietal, zmluvy uzatvoril slobodne a vážne, pričom bolo na dobrovoľnom rozhodnutí dlžníka, či na dané podmienky úverových zmlúv pristúpi alebo nie. Žalovaný dal do pozornosti aj rozsudok Súdneho dvora z 9.11.2016 vo veci C-42/15, ako aj viaceré rozhodnutia slovenských súdov.

2.3 K rozhodcovským zmluvám uviedol, že išlo o tzv. nevýhradné rozhodcovské zmluvy, nakoľko umožňovali každej zmluvnej strane domáhať sa ochrany svojich práv buď prostredníctvom rozhodcovského konania alebo súdneho konania, teda nevyžadovali od žalobcu, aby spory so žalovaným riešil výlučne v rozhodcovskom konaní. Spotrebiteľ má možnosť obrátiť sa skôr ako dodávateľ na všeobecný súd s nárokom z titulu porušenia jeho (napr. spotrebiteľských) práv alebo má možnosť sa brániť v rozhodcovskom konaní. Žalobca mal kedykoľvek právo sa slobodne rozhodnúť, na ktorom orgáne uplatní svoje právo. Ak veriteľ v rozhodcovských zmluvách navrhol rozhodcu, chcel len predísť

problémom pri ustanovovaní rozhodcov. S návrhom na určenie rozhodcu dlžník mohol a nemusel súhlasiť. Žalovaný v odvolaní odmietol, že by rozhodcovská zmluva nebola individuálne dojednaná, nakoľko rozhodcovská zmluva nie je uzatváraná vždy. V prípade predmetnej zmluvy sa teda podľa žalovaného jedná o individuálne dojednanú podmienku, preto nemôže ísť o podmienku neprijateľnú. Je presvedčený, že rozhodcovská zmluva bola uzavretá platne a nemožno mať žiadne pochybnosti o jej legitímnosti. Rozhodcovská zmluva ako dokument na samostatnom liste papiera môže, ale nemusí byť uzavretá spolu so zmluvou o úvere. V predmetnom prípade bola uzatvorená rozhodcovská zmluva na samostatnom liste papiera, oddelene od zmluvy o úvere, žalobca svojím podpisom vyhlásil, že s uzatvorením rozhodcovskej zmluvy súhlasí a že bol pred uzatvorením zmluvy osobitne poučený o dôsledkoch uzatvorenia tejto rozhodcovskej zmluvy. Žalovaný zdôraznil, že prípustnosť rozhodcovského konania vyplýva aj z právnej úpravy týkajúcej sa spotrebiteľských úverov (aj keď popiera, že by sa v danom prípade jednalo o spotrebiteľa a o spotrebiteľský úver v zmysle zákona o spotrebiteľských úveroch). Prípustnosť rozhodcovských doložiek v spotrebiteľských sporoch vyplýva aj z judikatúry a odbornej literatúry. Napokon žalovaný uviedol, že sudy sú povinné skúmať konkrétne okolnosti uzatvorenia zmluvy, ochrana spotrebiteľa má svoje medze a v žiadnom prípade ju nie je možné chápať ako obranu jeho ľahkomyselnosti a nezodpovednosti. Je potrebné klásť dôraz na skutočnosť, že žalobca uzavrel zmluvy o spotrebiteľskom úvere dobrovoľne, bez pripomienok a nátlaku.

3. Žalobkyňa sa k odvolaniu žalovaného nevyjadрила.

4. Krajský súd v Trenčíne ako súd odvolací preskúmal vec v napadnutom rozsahu podľa § 379 a § 380 CSP bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 385 CSP a dospel k záveru, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie je potrebné podľa § 389 ods. 1 písm. b) CSP zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 391 ods. 1 CSP). Aj keď žalovaný v odvolaní uviedol, že podáva odvolanie proti rozsudku súdu prvej inštancie v celom rozsahu, z obsahu odvolania je zrejmé, že výrok o zastavení konania v časti o zaplatenie sumy 400,- eur žalovaný nenamietal, v tejto časti preto odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie nepreskúmal.

5. K žalovaným namietanej neexistencii naliehavého právneho záujmu resp. neprípustnosti žaloby o určenie (čiastočnej) neplatnosti zmlúv odvolací súd uvádza, že podľa súčasnej úpravy § 11 ods. 4 zákona č. 129/2010 Z. z. (s účinnosťou od 1.1.2018) sa spotrebiteľ môže pred súdom žalobou domáhať okrem iného aj určenia neplatnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Toto ustanovenie je potrebné považovať za osobitný predpis, ktorý predpokladá § 137 písm. d) CSP ako podmienku pre prípustnosť žaloby o určenie právnej skutočnosti. Keďže k § 11 ods. 4 zákona č. 129/2010 Z. z. neexistuje prechodné ustanovenie, pričom ide vo svojej podstate o procesnú právnu normu (aj keď obsiahnutú v zákone, ktorý prevažne upravuje hmotnoprávne otázky), je potrebné toto ustanovenie aplikovať aj v súdnych konaniach, ktoré sa začali pred nadobudnutím účinnosti tohto ustanovenia. Z toho vyplýva, že aj keby na podaní žaloby v čase jej podania nebol daný naliehavý právny záujem podľa § 80 písm. c) vtedy účinného Občianskeho súdneho poriadku (resp. by bola z iných dôvodov neprípustná), od 1.1.2018 už naliehavý právny záujem nie je potrebné skúmať a žaloba je prípustná podľa § 137 písm. d) CSP, keďže osobitný predpis (§ 11 ods. 4 zákona č. 129/2010 Z. z.) výslovne umožňuje spotrebiteľovi domáhať sa žalobou na súde určenia neplatnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere.

6. Pokiaľ žalovaný v odvolaní uviedol, že v danom prípade (zrejme mal na mysli obe zmluvy o úvere) nešlo o spotrebiteľa a o spotrebiteľský úver v zmysle zákona č. 129/2010 Z. z., odvolací súd uvádza, že nie je zrejmé, z čoho žalovaný takýto právny záver vyvodil. Okrem toho, že obidve zmluvy sú označené nadpisom „Zmluva o spotrebiteľskom úvere“, ktorý je doplnený textom „uzavretá podľa zákona č. 129/2010 Z. z.“, obe zmluvy spĺňajú definíciu spotrebiteľského úveru podľa § 1 ods. 2 v spojení s § 2 písm. a), b), d) zákona č. 129/2010 Z. z. (v zmluvách sa okrem iného výslovne uvádza, že peňažné prostriedky sú poskytnuté na iný účel ako na výkon povolania alebo podnikania) a nenapĺňajú znaky žiadneho z negatívnych vymedzení spotrebiteľského úveru podľa § 1 ods. 3 zákona č. 129/2010 Z. z. Preto odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie správne posudzoval obe zmluvy ako zmluvy spotrebiteľské a súčasne ako zmluvy o spotrebiteľskom úvere podľa zákona č. 129/2010 Z. z.

7. Pokiaľ ide o neplatnosť ustanovení oboch zmlúv týkajúcich sa odplaty za poskytnutý úver (úroky, poplatky, RPMN), odvolací súd sa stotožnil s posúdením veci súdom prvej inštancie. Obchodný zákonník síce v § 499 umožňuje dojednať (okrem úroku) odplatu za dojednanie záväzku veriteľa poskytnúť na požiadanie peňažné prostriedky, avšak v oboch zmluvách bol dojednaný poplatok označený ako

„administratívny poplatok“, nie ako poplatok za dojednanie záväzku poskytnúť na požiadanie peňažné prostriedky. Spotrebiteľ by mal znášať iba skutočné náklady spojené s poskytnutím úveru, a nie „administratívne poplatky“ za vystavenie formulárovej zmluvy o úvere v takto neprímeranej výške (48 % resp. 44 % z poskytnutej istiny úveru), pričom žalovaný v zmluvách a ani v priebehu súdneho konania nešpecifikoval, aké skutočné plnenie žalobca ako spotrebiteľ za tieto administratívne poplatky dostal. Vzhľadom na nejasnosť dôvodov pre vyberanie týchto poplatkov a na ich extrémnu, neprímeranú výšku ich možno hodnotiť ako dojednané v rozpore s dobrými mravmi.

8. Okrem toho je však potrebné posudzovať tzv. „administratívne poplatky“ spolu s úrokmi dojednanými v oboch zmluvách ako jeden celok, tvoriaci v súhrne celkové náklady spotrebiteľa spojené so spotrebiteľským úverom. Tieto celkové náklady predstavovali v prípade úverovej zmluvy zo dňa 5.11.2013 spolu 1400 eur pri úverovej istine 1600,- eur poskytnutej na obdobie jedného roka (t. j. 87,5 % úverovej istiny) a v prípade úverovej zmluvy zo dňa 24.1.2014 spolu 270 eur pri úverovej istine 350 eur poskytnutej na obdobie 10 mesiacov (t. j. 77,1 % úverovej istiny). Je potrebné dať za pravdu súdu prvej inštancie, že takmer stopercentné náklady na úver poskytnutý na jeden rok (resp. na menej ako rok) predstavujú úžeru, ktorá - aj keď bola v zákone zadefinovaná až od 1.6.2014 - je v rozpore s dobrými mravmi (aj podľa zákona účinného pred 1.6.2014) a preto je takýto právny úkon (resp. jeho časť, ktorá je v rozpore s dobrými mravmi) neplatný podľa § 39 Občianskeho zákonníka.

9. Vysoké celkové náklady vzhľadom na krátku dobu poskytnutia úveru sa odrážajú aj v ročnej percentuálnej miere nákladov (RPMN), ktorá je podľa zmluvy z 5.11.2013 vo výške 87,50 % (správne vypočítaná výška RPMN pri zaplatení úroku a poplatku po 354 dňoch od poskytnutia úveru je 91,28 %) a podľa zmluvy z 24.1.2014 dokonca vo výške 98,60 %. Je však potrebné uviesť - ako konštatoval aj súd prvej inštancie - že v rovnaký deň ako boli uzavreté zmluvy o spotrebiteľskom úvere bola ku každej zmluve uzavretá aj dohoda o plnení v splátkach, pričom práve mesačné splátky uvedené v týchto dohodách (na rozdiel od jednorazovej splátky na konci úverového obdobia, ktorá bola dohodnutá v pôvodných zmluvách) navýšili hodnotu RPMN až na úroveň 261,44 % resp. 290,51 %.

10. Dohody o plnení v splátkach treba pritom považovať za neoddeliteľnú súčasť oboch zmlúv o spotrebiteľských úveroch, keďže boli uzavreté v ten istý deň ako samotné zmluvy. Samotné zmluvy o spotrebiteľských úveroch pritom umožňovali dlžníkovi splatiť úver (vrátane úrokov a poplatkov) buď jednorazovo na konci úverového obdobia (v termíne konečnej splatnosti úveru) alebo aj skôr, teda aj v mesačných splátkach. Dohoda o plnení v splátkach teda pre žalobkyňu ako dlžníka nepredstavovala žiadnu výhodu, naopak, znamenala len zhoršenie jej postavenia tým, že sa namiesto jednorazového splatenia úveru na konci úverového obdobia zaviazala splácať úver už skôr, v mesačných splátkach. To sa vo výsledku prejavilo aj vo vyššie uvedenom enormnom náraste RPMN v dohodách o plnení v splátkach oproti pôvodným zmluvám o spotrebiteľských úveroch. Preto je ťažko predstaviteľné, že by sa spotrebiteľ sám dobrovoľne rozhodol pre podpis takýchto dohôd, pokiaľ by ich nepovažoval za neoddeliteľnú súčasť zmlúv o spotrebiteľskom úvere (a teda de facto za podmienku poskytnutia úveru).

11. Ako vyplýva zo štatistických údajov uvedených na stránke Ministerstva financií SR (ale aj z údajov uvedených v oboch zmluvách o spotrebiteľskom úvere a v oboch dohodách o plnení v splátkach), priemerná RPMN spotrebiteľských úverov vo výške od 1500 do 6500 eur so splatnosťou od 6 do 12 mesiacov poskytnutých v 2. štvrtroku 2013 bola 31,72 % a priemerná RPMN spotrebiteľských úverov vo výške do 1500 eur so splatnosťou od 6 do 12 mesiacov poskytnutých v 4. štvrtroku 2013 bola 44,79 % (avšak keďže v januári 2014 ešte nebol k dispozícii údaj zo 4. štvrtroku 2013, relevantný bol 3. štvrtrok 2013, kedy priemerná RPMN za takéto úvery bola 50,91 %). V uvedených priemerných hodnotách RPMN sú pritom zahrnuté nielen úvery poskytované bankami (ako naznačoval žalovaný v odvolaní), ale aj nebankovými subjektmi vrátane samotného žalovaného - ide teda o priemer na celom finančnom (nielen bankovom) trhu. Skutočná hodnota RPMN v predmetných zmluvách o spotrebiteľských úveroch medzi žalobkyňou a žalovaným (vrátane dohôd o plnení v splátkach) - 261,44 % resp. 290,51 % - teda niekoľkonásobne prevyšuje priemerné hodnoty RPMN (31,72 % resp. 50,91 %). Takúto odplatu je možné považovať nielen za rozpor s dobrými mravmi, ale aj za konanie žalovaného v rozpore s ustanovením § 53 ods. 6 Občianskeho zákonníka (na ktoré odkázal žalovaný v odvolaní), keď odplata za spotrebiteľské úvery dohodnutá v oboch zmluvách (vrátane dohôd o plnení v splátkach) podstatne prevyšovala odplatu obvykle požadovanú na finančnom trhu za spotrebiteľské úvery v obdobných prípadoch.

12. Napokon odvolací súd považuje za potrebné uviesť, že RPMN síce zvyčajne nie je predmetom samostatnej kontraktácie, keďže sa vypočítava podľa zákonom stanoveného vzorca, do ktorého vstupujú ostatné hodnoty dohodnuté v zmluve o spotrebiteľskom úvere (hoci je možný aj taký postup dojednávania zmluvy, pri ktorom sa dohodne výška RPMN a ostatné hodnoty vstupujúce do vzorca na jej výpočet sa upravujú podľa takto dohodnutej RPMN), to však neznamená, že by zmluva nemohla byť vyhlásená za neplatnú (aj) v časti, v ktorej obsahuje výšku RPMN. Ide o údaj, ktorý je súčasťou zmluvy, pričom zákon ani judikatúra nevylučujú vyhlásenie zmluvy za neplatnú v tejto časti (tak ako v ktorejkoľvek inej časti zmluvy).

13. Za správny považoval odvolací súd aj právny záver súdu prvej inštancie o neprijateľnosti (a preto neplatnosti) oboch rozhodcovských zmlúv. Je zrejmé, že znenie rozhodcovských zmlúv zostavil žalovaný vo vopred pripravenej formulárovej podobe, pričom boli uzavreté v ten istý deň ako zmluvy o spotrebiteľských úveroch, rovnako ako vyššie uvedené, pre spotrebiteľa výrazne nevýhodné dohody o plnení v splátkach. Tieto skutočnosti samé o sebe nasvedčujú tomu, že rozhodcovské zmluvy boli súčasťou kontraktácie zmlúv o spotrebiteľských úveroch, teda neboli individuálne vyjednané. To, že sú spísané na samostatnom liste papiera, samo o sebe nepreukazuje individuálnosť ich dojednaní a iný dôkaz o individuálnom vyjednaní rozhodcovských zmlúv žalovaný ako strana, ktorú zaťažovalo toto dôkazné bremeno (§ 53 ods. 3 Občianskeho zákonníka), súdu nepredložil ani nenavrhol.

14. Správne súd prvej inštancie považoval zmluvnú podmienku, ktorá formálne dáva obojstranným stranám na výber medzi štátnym a rozhodcovským súdom, ale pre prípad vyvolania rozhodcovského konania dodávateľom sa musí spotrebiteľ podrobiť rozhodcovskému konaniu, za neprijateľnú zmluvnú podmienku (k tomu vid' napr. uznesenie Najvyššieho súdu SR z 24. apríla 2017 sp. zn. 3Cdo 1303/2015). Odvolací súd nespochybňuje, že právna úprava i judikatúra pripúšťajú rozhodcovské zmluvy aj v spotrebiteľských vzťahoch. Pokiaľ však nebolo preukázané, že boli vyjednané individuálne, musia rozhodcovské zmluvy v spotrebiteľských vzťahoch umožňovať spotrebiteľovi skutočnú, nie iba fiktívnu možnosť výberu medzi rozhodcovským a štátnym súdom. V posudzovaných rozhodcovských zmluvách bola možnosť výberu len zdánlivá, keďže patrila len žalujúcej strane. V skutočnosti takto formulovanou rozhodcovskou zmluvou stratil spotrebiteľ možnosť brániť sa voči nárokom dodávateľa na príslušnom súde. Kontrola neprijateľnosti zmluvných podmienok je abstraktná, preto nie je rozhodujúce to, že dodávateľ podľa týchto rozhodcovských zmlúv môže prípadný spor predložiť na rozhodnutie rozhodcovskému alebo štátnemu súdu (a v prípade, ak ho predloží štátnemu súdu, spotrebiteľ nebude ukrátený o možnosť brániť sa na štátnom súde). Podstatné je, že takto formulovaná rozhodcovská doložka alebo rozhodcovská zmluva vyžaduje od spotrebiteľa (hoci „len“ v prípade, ak sa tak rozhodne dodávateľ podávajúci žalobu na rozhodcovskom súde), aby takýto spor s dodávateľom riešil v rozhodcovskom konaní bez možnosti voľby na strane spotrebiteľa.

15. K výroku o trovách konania pred súdom prvej inštancie žalovaný neuviedol konkrétny odvolací dôvod a ani svoje odvolanie v tejto časti nijako nezdôvodnil. Odvolací súd výrok o trovách ako súvisiaci výrok preskúmal a dospel k záveru, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav a správne aplikoval ustanovenia § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP, pričom správne dospel k záveru, že žalobca bol v konaní pred súdom prvej inštancie plne úspešný, preto má voči neúspešnej žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

16. Z uvedených dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v celom rozsahu ako vecne správny potvrdil.

17. V odvolacom konaní bola plne úspešná žalobkyňa, preto by mala v súlade s ustanoveniami § 396 ods. 1, § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP voči neúspešnému odvolateľovi (žalovanému) nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Žalobkyňa však bola v odvolacom konaní nečinná, žiadne trovy odvolacieho konania jej nevznikli, preto jej odvolací súd náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

18. Toto rozhodnutie prijal senát odvolacieho súdu jednomyseľne.

Poučenie:

P o u č e n i e : Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP), v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancie. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).